A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2005. október 20.*

A C-334/03. sz. ügyben,

az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt a Bírósághoz 2003. július 30-án,

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: A. Alves Vieira, S. Rating és G. Braga da Cruz, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

a **Portugál Köztársaság** (képviselik: L. Fernandes és P. de Pitta e Cunha, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

* Az eljárás nyelve: portugál.

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök, K. Schiemann, N. Colneric (előadó), J. N. Cunha Rodrigues és E. Levits bírák,

főtanácsnok: L. A. Geelhoed,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

a főtanácsnok indítványának a 2005. június 2-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az Európai Közösségek Bizottsága keresetében annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy mivel a Portugál Köztársaság a gyakorlatban nem biztosította az 1996. március 13-i 96/19/EK irányelvvel (HL L 74., 13. o.) módosított, a távközlési szolgáltatások piacain belüli versenyről szóló, 1990. június 28-i 90/388/EGK irányelv (HL L 192., 10. o.; a továbbiakban: 90/388 irányelv) 4d. cikkének átültetését, nem teljesítette kötelezettségeit.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

2 A 96/19 irányelv huszonharmadik preambulumbekezdése értelmében „a távközlési szervezetek számos tagállamban jogi kiváltságokat élveznek hálózatuk köz- vagy magánterületen való elhelyezését illetően, ingyen vagy olyan díjazásért, amely csupán a felmerült költségeket fedezi", és „ha a tagállamok nem adnának hasonló lehetőségeket az újonnan engedélyezett szolgáltatóknak hálózatuk kiterjesztéséhez, ez számukra késedelmet okozna, és egyes területeken egyenértékű lenne a távközlési szervezetek kizárólagos jogainak fenntartásával".

3 A 90/388 irányelv 2. cikke az alábbi módon rendelkezik:

„(1) A tagállamok visszavonnak minden rendelkezést, amely a következőket biztosítja:

a) kizárólagos jogok távközlési szolgáltatások nyújtására, beleértve az ilyen szolgáltatások nyújtásához szükséges távközlő hálózatok létesítését és rendelkezésre bocsátását; vagy

b) különleges jogok, amelyek kettőre vagy többre korlátozzák az ilyen távközlési szolgáltatások nyújtására, vagy ilyen hálózatok létesítésére, vagy rendelkezésre bocsátására jogosult vállalkozások számát, hacsak ez nem objektív, arányossági és nem diszkriminatív kritériumok alapján történik; vagy

c) különleges jogok, amelyek nem objektív, arányossági és diszkriminációtól mentes kritériumokon alapulnak, és amelyek több egymással versenyben álló vállalkozást jelölnek ki ilyen távközlési szolgáltatások nyújtására vagy ilyen hálózatok létesítésére, illetve rendelkezésre bocsátására.

(2) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy bármely vállalkozásnak joga legyen az (1) bekezdésben említett távközlési szolgáltatások nyújtására vagy az (1) bekezdésben említett hálózatok létrehozására, illetve rendelkezésre bocsátására.

[...]"

4 A fenti irányelv 4d cikke értelmében:

„A tagállamok nem tesznek különbséget a közcélú távközlő hálózatok szolgáltatói között az ilyen hálózatok létrehozásához szükséges elsőbbségi jogok megadása tekintetében.

Ahol a közcélú távközlő hálózatokat kiépíteni szándékozó vállalkozásnak az alkalmazható alapvető követelmények miatt nem lehet további elsőbbségi jogokat adni, a tagállamok ésszerű feltételek mellett hozzáférést biztosítanak az elsőbbségi jog alapján létrehozott, nem megkettőzhető, fennálló berendezésekhez."

5 Tekintettel az egyetemes szolgáltatás biztosítására, valamint a szolgáltatások átjárhatóságának követelményére, amelyet a nyílt hálózati hozzáférés (ONP) biztosít, a távközlő hálózatok összekapcsolásáról szóló, 1997. június 30-i 97/33/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 199., 32. o.) 5. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy az egyetemes szolgáltatás nyújtása során felmerülő esetleges költségek meghatározásánál az egyetemes szolgáltatásra kötelezett szervezetek – a felettes nemzeti hatóság kérelmére – e kötelezettségek nettó költségeivel számolnak.

A nemzeti szabályozás

6 Az 1997. augusztus 1-jei 91/97. sz. törvény (*Diário da República* I, A sorozat, 176. sz., 1997. augusztus 1., 4010. o.) 12. cikkének (1) bekezdése úgy határozza meg a „távközlési alaphálózatot", mint olyan közcélú hálózat, amely kielégíti az állampolgárok és az ország területén folyó gazdasági és társadalmi tevékenységek távközlési szükségleteit, és biztosítja a nemzetközi összeköttetést.

7 A fenti 12. cikk (2) bekezdésének 2002. december 6-án a 29/2002. sz. törvénnyel (*Diário da República* I, A sorozat, 282. sz., 2002. december 6., 7556. o.) módosított változata úgy határozza meg a távközlési alaphálózat fogalmát, hogy az olyan hálózati elemek összessége, amelyek az egyetemes távközlési szolgáltatás nyújtásához szükségesek.

8 A 91/97. sz. törvény 13. cikkének értelmében a távközlési alaphálózatok szolgáltatói mentesülnek a távközlési infrastruktúrák létesítését vagy a berendezés különböző részeihez történő hozzáférést, illetve az érintett hálózat rendelkezésre bocsátását terhelő adók és illetékek megfizetése alól.

9 1994. március 20-án a portugál állam és a PT Comunicações, a Portugal Telecom SA vonalas telefonszolgáltatás területén működő leányvállalata, koncessziós szerződést kötött a közszolgáltatásnak tekintett távközlési szolgáltatások nyújtására, amely 30 éves időtartamra felhatalmazza a PT Comunicaçõest a távközlési hálózatok használatára és rendelkezésre bocsátására.

10 Ezen közérdekű távközlési szolgáltatást érintő koncesszió alapszabályai, melyek az 1995. február 15-i 40/95. sz. törvényrendeletben (*Diário da República* I, A sorozat 39. sz., 1995. február 15., 969. o.) kerültek jóváhagyásra, kizárólagos jogot biztosítottak a PT Comunicações részére a távközlési „alaphálózatokat" alkotó infrastruktúráinak kiépítésére, kezelésére és rendelkezésre bocsátására. A 40/95. sz. törvényrendelet mellékletét képező alapszabályok 2. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében az ilyen koncesszió tárgya a távközlési „alaphálózatokat" alkotó infrastruktúrák kiépítése, kezelése és rendelkezésre bocsátása. A koncesszió által ezzel egy időben az infrastruktúrák a PT Comunicações birtokába kerültek azzal a feltétellel, hogy azokat jó állapotban tartja fenn, különös tekintettel azok működésére, biztonságára és karbantartására, és azokat fejleszti mind minőségileg, mind mennyiségileg, hogy biztosítsa ezáltal a közérdekű távközlési szolgáltatásoknak az egyetemes szolgáltatás jogcímén való nyújtását az ország egész területén.

11 Az említett koncesszió fejében a koncesszió alapszabályainak 24., 25. és 32. cikke értelmében a PT Comunicações-nek az engedélyező állam számára a koncesszió tárgyát képező szolgáltatások nyújtásából származó bruttó jövedelem 1%-nak megfelelő díjat kell fizetnie, illetve az engedélyező számára biztosított a kártérítési jog, amennyiben egyetemes szolgáltatási kötelezettségeinek teljesítése miatt veszteség éri.

12 A távközlési alaphálózatot alkotó infrastruktúrák 2002 végéig a portugál állam tulajdonában voltak, amikor is a hálózat átengedésre került a PT Comunicações részére az azon időpontban az államnak fizetendő díj teljes összegének értékében, a koncessziós szerződésnek megfelelően 1995-től érvényessége kezdeti időszakának végéig.

13 A koncesszió alapszabályait módosító 2003. február 17-i 31/2003. sz. törvényrendelet (*Diário da República* I, A sorozat, 40. sz., 2003. február 17., 1044. o.) új koncessziós szerződést hagyott jóvá. Az alaphálózat szolgáltatójának kötelezettségei lényegében megmaradtak. A fenti törvényrendelet melléklete 6. cikkének b) pontja előírja, hogy engedélyezett minőségében a PT Communicações-nek kötelessége a közérdekű távközlési szolgáltatások koncessziójának tárgyát képező szolgáltatások nyújtása, biztosítva ezzel ezek interoperabilitását, folyamatosságát, rendelkezésre állását, állandóságát és minőségét.

A pert megelőző eljárás

14 2002. május 2-i, portugál hatóságoknak címzett felszólító levelével a Bizottság felhívta a fenti hatóságokat észrevételeik benyújtására azzal kapcsolatban, hogy a PT Comunicações-nek – mint a távközlési alaphálózat igazgatásáért és rendelkezésre bocsátásáért felelős egyetlen vállalkozásnak – a 91/97. sz. törvény 13. cikke alapján nyújtott, valamennyi, a hálózatainak felszerelését terhelő adó megfizetése alóli mentesítés, a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének megsértését képezi, mivel a 90/388 irányelv 4d. cikkében foglalt elsőbbségi jogok biztosítását valósítja meg.

15 2002. július 2-i levelével a portugál kormány kifejezte szándékát a diszkriminatívnak vélt bánásmód kiküszöbölésére. Mivel a portugál kormány semmilyen más kiegészítő választ nem juttatott el a Bizottsághoz, ez utóbbi 2002. december 19-i levelében

indokolással ellátott véleményt bocsátott ki, amelyben felszólította a Portugál Köztársaságot, hogy tegye meg az értesítéstől számított két hónapos határidőn belül a szükséges intézkedéseket az ezen véleménynek való megfelelés érdekében.

16 Mivel a portugál kormány nem válaszolt a fenti, indokolással ellátott véleményre, a Bizottság úgy határozott, hogy benyújtja a jelen keresetet.

A keresetről

A felek érvei

17 A Bizottság úgy véli, hogy a 91/97. sz. törvény 13. cikkéből, valamint együttesen a 31/2003. sz. törvényrendeletből és azt megelőzően a 40/95 törvényrendeletből következő mentesítés által, amelyek meghatározzák, hogy a PT Comunicações felelős az alaphálózat létesítéséért és működtetéséért, a Portugál Köztársaság megkülönböztetett módon bánt ezen vállalkozással, mint a többi szolgáltatóval, ami – pontos igazolás hiányában – ellentétes a 90/388 irányelv 4d. cikkében foglaltakkal.

18 Mivel a PT Comunicações távközlési alaphálózatán keresztül olyan szolgáltatásokat nyújt, amelyek közvetlenül versenyhelyzetben állnak a többi szolgáltató által nyújtott szolgáltatásokkal, a szóban forgó kedvezmények a PT Comunicações számára közvetlen előnyt biztosítanak versenytársaival szemben. Az, hogy az új szolgáltatók magasabb költségeket viselnek, mint a régebben jelen levő szolgáltató, az előbbiek hálózatai fejlesztésének késedelméhez vezethet.

19 A Bizottság álláspontja szerint a szóban forgó, eltérő bánásmód nem indokolt.

20 A portugál kormány ugyanakkor arra hivatkozik, hogy nem jogszerű diszkriminatívnak minősíteni az eltérő helyzetekben fennálló különböző bánásmódot. Valamennyi, az egyetemes szolgáltatás biztosításáért felelős vállalkozás számára ki kell kötni a hálózat fejlesztésének és fenntartásának követelményét, amelyek a versenytárs szolgáltatók számára nincsenek kikötve.

21 A portugál kormány megjegyzi, hogy a köztulajdon használatát esetlegesen terhelő adó megfizetése alóli mentességnek, valamint annak a lehetőségnek, hogy a munkálatok elvégzése e területen a helyi hozzájárulás alól történő felmentéssel történjék, egyetlen célja van, mégpedig az alaphálózat infrastruktúrájának fejlesztése előtti akadályok eltörlése a telepítéshez, megőrzéshez és fenntartáshoz szükséges munkálatok végzésének megkönnyítése által. A kormány nem szándékozott tehát előnyt biztosítani a versenytársakkal szemben a PT Comunicações részére.

22 A portugál kormány emlékeztet rá, hogy a PT Comunicações-nek átlátható és nem diszkriminatív módon hozzáférést kell biztosítania az alaphálózathoz a versenytárs szolgáltatók számára. Más szóval nem származhat semmiféle előnye a távközlési szolgáltatás nyújtásának keretében az adómentességből, amelyben a hálózat fejlesztése és fenntartása címén részesül.

A Bíróság álláspontja

23 A 90/388 4d. cikke, amely előírja, hogy a tagállamok nem tesznek különbséget a közcélú távközlő hálózatok szolgáltatói között az ilyen hálózatok létrehozásához szükséges elsőbbségi jogok megadása tekintetében, az egyenlőség általános elvének különös alkalmazása (lásd ennek megfelelően a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló, 1996. december 19-i 96/92/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [HL 1997. L 27., 20. o., magyar nyelvű különkiadás 12. fejezet, 2. kötet, 3. o.] 7. cikkének (5) bekezdését, valamint a Bíróság C-17/03. sz., VEMW és társai ügyben 2005. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 2005., I-4989. o.] 47. pontját).

24 A közösségi jog alapelvei közé tartozó hátrányos megkülönböztetés tilalma előírja, hogy összehasonlítható helyzetek nem kezelhetők különböző módon, kivéve, ha ez a különbségtétel objektíve igazolható (lásd többek között a Bíróság C-280/93. sz. Németország kontra Tanács ügyben 1994. október 5-én hozott ítéletének [EBHT 1994., I-4973. o.] 67. pontját.

25 Jelen ügyben nem vitatott, hogy a PT Comunicações mentesül a távközlési infrastruktúrák létesítését, a berendezés egyes részeihez történő hozzáférést vagy a koncesszió tárgyát képező hálózat üzemeltetéséhez szükséges berendezést terhelő adók és illetékek megfizetése alól.

26 Elöljáróban meg kell állapítani, hogy e tekintetben nem döntő, hogy ezen mentesítés a 91/97. sz. törvény 13. cikkéből, valamint együttesen a 31/2003. sz. törvényrendeletből és azt megelőzően a 40/95. sz. törvényrendeletből következik, amint azt a Bizottság állítja, vagy inkább – amint arra a portugál kormány hivatkozik – a portugál közigazgatási bíróságok ítélkezési gyakorlatából, amelynek értelmében köztulajdon közérdekű szolgáltatás céljából történő használatára csak akkor lehet adót kivetni, ha kollektív érdekeken túl egyéni érdekek kielégítése céljából történő, félig köztulajdonban lévő javak egyéni használatáról van szó. E két esetben ugyanis a mentesség az érintett tagállam belső jogi rendje értelmében áll fenn.

27 Továbbá nem kizárt, hogy valamely egyetemes szolgáltatás biztosításáért felelős, a hálózat fejlesztésére és fenntartására kötelezett vállalkozás helyzete összehasonlítható a többi távközlési szolgáltató helyzetével, amelyek maguk által választott szolgáltatásokat biztosítanak az általuk leginkább előnyösnek ítélt feltételek szerint.

28 Igaz, hogy különbséget lehet tenni a köztulajdon egyéni célból történő használata és a köztulajdon közszükséglet kielégítése céljából történő használata között. Ugyanakkor – ellentétben a portugál kormány állításával – a távközlési ágazat vállalkozásai helyzetének összehasonlítását nem lehet kizárólag a közérdekű szolgáltatások nyújtására kötelezett vállalkozásokra korlátozni.

29 A PT Comunicações-nek mint közcélú hálózat szolgáltatójának helyzetét e vállalkozás versenytársainak helyzetével kell összehasonlítani, akik ugyancsak a távközlési piacon folytatják tevékenységüket, és alternatív hálózatokat kívánnak üzembe helyezni. Ennek hiányában a közösségi szabályozás által kitűzött cél - vagyis versenyképes piac létrehozása a távközlési ágazatban - komoly veszélybe kerül. Amint az a 96/19 irányelv huszonharmadik preambulumbekezdéséből következik, ha a tagállamok nem adnának hasonló lehetőségeket az újonnan engedélyezett szolgáltatóknak hálózatuk kiterjesztéséhez, ez számukra késedelmet okozna, és egyes területeken egyenértékű lenne a távközlési szervezetek kizárólagos jogainak fenntartásával.

30 Ennélfogva meg kell győződni arról, hogy a jelen ügyben megállapított, a szóban forgó nemzeti jogszabályoknak megfelelő, adók és illetékek megfizetése alóli mentességben álló megkülönböztetett bánásmód igazolt-e a 90/388 irányelv tekintetében.

31 Először is meg kell állapítani, hogy a távközlési szolgáltatások koncessziója alapszabályainak 9. cikke értelmében, együttesen olvasva a 8. cikk (1) bekezdésének a) pontjával, a portugál állam megbízta a PT Comunicações-t azzal a feladattal, hogy az érintett infrastruktúrákat jó állapotban tartsa fenn, különös tekintettel azok működésére, biztonságára és karbantartására, azokat fejlessze mind minőségileg, mind mennyiségileg, és ezáltal biztosítsa a közérdekű távközlési szolgáltatások nyújtását egyetemes szolgáltatás jogcímén az ország egész területén.

32 Ugyanakkor az ezen kötelezettségből eredő költségek megtérítése nem igazolja a szolgáltatókkal szemben alkalmazott megkülönböztetést az elsőbbségi jog megadása tekintetében.

33 Hiszen az egyetemes szolgáltatás teljesítésének nettó költségét a 97/33 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének megfelelően – együttes olvasatban ugyanezen irányelv III. mellékletével – kellett volna értékelni. Márpedig a nettó költségek ilyen értékelése jelen ügyben elmaradt. Következésképpen nem kell meghatározni sem azt, hogy a helyi adók alóli mentesség az egyetemes szolgáltatás nyújtása finanszírozásának eszközét képezi-e, sem azt – amint azt a portugál kormány állítja –, hogy ezen mentesség nem haladja-e meg azt, ami a szolgáltatás költségének fedezéséhez szükséges az Altmark Trans és a Regierungspräsidium Madgeburg ítélkezési gyakorlat (a Bíróság C-280/00. sz. ügyben 2003. július 24-én hozott ítélete [EBHT 2003., I-7747. o.]) értelmében.

34 Másodsorban az a tény, hogy a PT Comunicações-nek átlátható és nem diszkriminatív módon hozzáférést kell biztosítania a távközlési alaphálózathoz a versenytárs szolgáltatók számára, sem igazolja a szóban forgó eltérő bánásmódot. Bizonyos, hogy az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló, 2002. március 7-i 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Keretirányelv) (HL L 108., 33. o., magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 349. o.) 12. cikkének (2) bekezdése szorgalmazza az eszköz- vagy ingatlanmegosztást, illetve a munkák összehangolását, valamint a közös eszközhasználat vagy ingatlanmegosztás költségeinek felosztására vonatkozó szabályok megalkotását. Ugyanakkor a többi szolgáltató hálózathoz való hozzáférése nem igazol eltérő bánásmódot egy új hálózat kiépítéshez kapcsolódó költségek tekintetében.

35 Harmadsorban azt a tényt, hogy a portugál kormány a 2002/21 irányelv átültetésének keretében az elsőbbségi jogot terhelő, átlátható és nem diszkriminatív helyi adó bevezetését szándékozik biztosítani, nem kell tekintetbe venni, mivel valamely kötelezettségszegés megtörténtét a tagállamnak az indokolással ellátott véleményben szabott határidő lejártakor mutatkozó helyzete függvényében kell elbírálni.

36 A fenti megfontolások ismeretében meg kell állapítani, hogy a Portugál Köztársaság, mivel nem biztosította a 90/388 irányelv 4d. cikkének átültetését, nem teljesítette kötelezettségeit.

A költségekről

37 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Portugál Köztársaságot, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) **A Portugál Köztársaság, mivel nem biztosította az 1996. március 13-i 96/19/EK irányelvvel (HL L 74., 13. o.) módosított, a távközlési szolgáltatások piacain belüli versenyről szóló, 1990. június 28-i 90/388/EGK irányelv (HL L 192., 10. o., a továbbiakban: 90/388 irányelv) 4d. cikkének átültetését, nem teljesítette kötelezettségeit.**

2) **A Portugál Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.**

Aláírások